

ועי' רמב"ן דף ב' ע"ב ד"ה ותיפוק ליה משום לא תענה משום
 דהוי לאו שאין בו מעשה, וז"ל ואי קשיא לך והתנן לוקין שמונים
 משום לא תענה ומשום כאשר זמם. ואי אליבא דרבנן קאמרינן,
 הא אינהו אמרי במתני' דלא לקו משום לא תענה, דאזהרה
 לעדים זוממין היא. לאו מילתא היא, דאנן הכי קאמרינן ותיפוק
 ליה משום לא תענה ולא ליכתוב רחמנא והצדיקו. ומפרקינן אי
 מההיא הוה אמינא לאו שאין בו מעשה הוא ואין לוקין עליו,
 להכי גלי רחמנא דלקו. ומיהו כי לקו משום לאו דלא תענה הוא
 דלקו, דהכא גלי רחמנא דלקו אההוא לאו. והיינו דנקט ר' מאיר
 לאו, דלא אשכחן מלקות אלא אלאו. והיינו דאמרי רבנן
 דאזהרה לעדים זוממין הן, לאו למימרא דלא לקו עליה, דכל
 לאו ודאי אזהרה הוא ולקי, אלא ה"ק היכא שהעידו בו שהוא
 חייב מלקות, אין לוקין אלא מ' ועונש אותו הלאו הוא כאשר
 זמם, והכי אמר רחמנא לא תענה ברעך עד שקר, ואי ענה
 ועשיתם לו כאשר זמם. הילכך כל היכא דמקיימינן בהו כאשר
 זמם ודאי לקי עליה, דהא גלי רחמנא והצדיקו, ולא ענשינן ליה
 אלאו דלא תענה בעונש אחר שזהו עונשו. אבל כי לא מקיימינן
 בה כאשר זמם, ודאי לקי עליה דהא גלי רחמנא והצדיקו,
 ושמעתין אליבא דכלהו קיימי וכו' עכ"ל.

ויש להעיר בדבריו דאמאי לא קאמר דכי לא מקיימינן בה
 כאשר זמם דלקי מכאשר זמם מחמת הגילוי, והוא מטעם לא
 תענה, וכמו במלקות דעדים זוממים כשהעידו על אחד שחייב
 מלקות. ונראה דהוכרח לזה מגמ' ב"ק הנ"ל דלקי משום לא
 תענה, וכנ"ל.

כאשר זמם ולא כאשר עשה

סימן קה

מכות ה' ע"ב מתני' אין העדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין,
 שהרי הצדוקין אומרים עד שיהרג שנאמר נפש בנפש אמרו להם
 חכמים והלא כבר נאמר ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו